

tentní či zjevné touhy, přání, potřeby a ideály, vysvětluje mnohé. Člověk jako společenský tvor, současně i jedinec, hledající bezpečí a jistotu v ulité osamění, bezesporu vyžaduje změnu, stimulaci, moment překvapení. Na scénu přichází zážitek nebo prožitek, okamžik bezprostřední události, obohacení o „vnitřní statek“, prožití této vnitřní hodnoty i vnímání vlastní a vnější skutečnosti. Současně se jedná i o pedagogický zásah. Pomocí zážitku lze usměrňovat jedince náležitým způsobem do takové pedagogické podoby, aby jej přivedla ke vnitřní realitě potvrzené nebo korigované setkání s vnější skutečností. Možnost bezprostředního vlastního prožití odhaluje v člověku nové oblasti, přispívá k získání zkušeností a osvojení trvalejších vědomostí. Princip přímého zážitku zahrnuje jak pozitivní význam, tak i omezení, které lze určit na základě následujících aspektů.

Pedagogický zásah prostřednictvím zážitku se pokouší vytvořit struktury, které napomáhají budovat tzv. aktivní základní postoj, pohotovost a připravenost pustit se do aktivního prožívání. Neméně důležitý je princip účinku, který upozorňuje na těsné spojení mezi přímým prožitkem a trvalou stopou ve vědomí subjektu. Lze se právem domnívat, že proces prožívání je do jisté míry možné podněcovat, organizovat, zajišťovat mu příznivé podmínky a současně se snažit, aby vedl ke zdokonalování osobnosti.

Pedagogika zážitku, která vychází z myšlenek a praxe zážitkové terapie německého filozofa a pedagoga Kurta Hahna, ale má své historické kořeny filozofické a pedagogické již od dob antiky, představuje rozsáhlý okruh problémů, na něž na tomto setkání nezbývá čas, ale který nelze ani a priori zahrnout, odsoudit, nepoznat.

Novinky z volnočasové výchovy v přírodě

Libor Pecha

Do listopadu 1989 se u nás rychle znovu vzkřísilo hnutí se společnými kořeny, ale v několika podobách, z nichž dvě jsou (vedle např. České tábornické unie) klasické: skauting a woodcraft (vudkraft). První z nich je dobře známa a má u nás specifický slovanský název Junák, druhá je méně známa. V současné době se nazývá *Liga lesní moudrosti* — „The Woodcraft league“ (dodávna ještě „of Czechoslovakia“). Vudkrafterská organizace datuje svůj vznik rokem 1902, kdy Ernest Thompson Seton založil své „Vudkrafterské Indiány“. Teprve druhotně, i přímým osobním stykem E.T. Setona s Baden Powellem, se romantika táboření spolu s poznáváním přírody promítla i do základů skautingu, kde však vzala na sebe podobu polovojenskou jak ve sty-

lu stejnokroje, tak i v organizačních formách a programu. Sir Baden Powell nebyl generálem zbůhdarma a myšlenka brannosti zvučela u něho silně.

Československu dal vzniknout vudkrafterskému hnutí středoškolský profesor Miloš Seifert, který roku 1912 založil v Berouně Děti Živěny. Ale i A.B. Svojsík, který koncipoval a dlouhá léta vedl československý skauting, do něho zakomponoval víc setonovských prvků, než bylo jinde obvyklé. I v současné době mají k sobě u nás skauting a vudkraft blízko a vzájemně se ovlivňují. Vudkrafterská organizace, včetně současné Ligy lesní moudrosti byla v Československu vždy méně početná.

Woodcraft, volně překládaný do ustálené podoby „lesní moudrost“ (anglické „craft“ znamená spíš dovednost, šikovnost, ale i lstivost), chápe a legalizuje opravdověji návrat k přírodě, malebnost a romantický styl, povětšinou v duchu indianismu. Při táboření je toho výrazem týpí, jako nejideálnější přenosné obydlí pro delší pobyt v přírodě v létě i v zimě, protože umožňuje udržování ohně uvnitř a dokonalé větrání nejen kouře, ale i vnitřního klimatu za letních veder.

Kmenové zřízení (základní autonomní jednotkou ve vudkraftu je kmen), které počítá nejen s dětským, případně mládežnickým členstvem vedeným dospělým, nejen s koedukací jako samozřejmostí, ale také s celými rodinami a případně se soužitím všech věkových vrstev na táboře, umožňuje volnější program s většími šancemi pro rozvoj individuality a pro pozorování přírody. Táborový řád je účelně promyšlen a skýtá mnoho možností pro nenásilné výchovné působení.

Jedním z mnoha geniálních pedagogických prvků, vložených E. T. Setonem do základů hnutí lesní moudrosti, je soutěžení ne na základě závodění, při němž jsou vítězové a poražení, nýbrž podle stupnice platné pro všechny, z níž si členové nezávisle na sobě a podle vlastní volby vybírají a pak plní podmínky pro získávání poct, tak zvaných orlích per a mistrovství.

Chci upozornit na existenci dvou časopisů a dvou monografických publikací ze sféry skautského a vudkrafterského hnutí, o něž v prodejnách tiskovin nemáte šanci zavazit, protože vycházejí v malých nákladech.

V roce 1990 začal vycházet časopis Ligy lesní moudrosti *Bizoní vítr*, se čtyřmi čísly do roka. První číslo vyšlo těsně před tím, než Liga lesní moudrosti obnovila (stalo se 2. 6. 90) svoji legální činnost. Největší stránkový prostor časopisu je věnován instruktivním návodům, jak se indiánsky oblékat, obouvat, zdobit, rozdělovat oheň, besedovat a konat obřady, stavět a zařizovat týpí, vyzbrojovat se a vařit. K tomu se připojují i stati z historie bojů Indiánů o přežití proti bělošské agresi. Vše to je doloženo nákresem, ilustracemi a fotografiemi.

Druhým nejzastoupenějším tématem Bizoního větru je současný život

LLM a Wudkraftu vůbec u nás i v zahraničí. Dlužno podotknout, že ve střední Evropě jsme jedinou zemí, o níž víme, že se tu wudkraft udržel. Nejživější zahraniční kontakty má Liga lesní moudrosti se zemí kolébky wudkraftu — USA, s Kanadou a Velkou Británií.

O něco méně prostoru je uděleno filozofii a duchovní náplni wudkraftu. Děje se tak v překladech z E. T. Setona a také z pera členů dnešního náčelnictva a dalších, kteří pamatují ještě předtotalitní údobí.

Svoji hlídku má i „experimentální archeologie“, tj. alternativní způsob přiblížení se táborovému životnímu stylu podle dávných primitivů. Taktéž nejmenší členové Ligy (okřídlené rčení praví, že wudkraft je životní program pro člověka od 4 do 94 let) mají rubriku, určenou jim.

Počínaje druhým ročníkem Bizoního větru bývá jeho zadní strana zasvěcena propagací otázek životního prostředí a životního stylu, vedoucího k jeho záchraně.

Jistý deficit má zatím Bizoní vítr v tematice poznávání přírody, stylu a etiky civilního života a s tím související metodiky výchovy. I tak však je Bizoní vítr pestrostí a bohatostí obsahu podnětný pro všechny, kdo se tak či onak zabývají výchovou na táborech a v přírodě vůbec. (Adresa LLM — redakce Bizoního větru P. O. BOX 7, Praha 6, PSČ 169 00.)

V roce 1992 začal vycházet regulérním tiskem časopis *Wampum Neskenon* — pro skauty a woodcraftery, i když je to ročník XIX, protože předtím vycházel samizdatem pro užší okruh zasvěcených. Dosud v této nové tiskové úpravě vyšla pouze čtyři čísla.

Tento časopis, který je výrazem prolínání setonovské myšlenky z organizace do organizace, má obdobnou náplň jako Bizoní vítr, ale na první pohled patrnou vyšší profesionální úroveň. Není množen xeroxem, ale tiskem, grafická úprava včetně kreslených ilustrací má vysokou výtvarnou kulturu.

I ve *Wampumu Neskenonu* tvoří romantický rámeček i základní tematiku indianismus (kusy indiánské historie, povídky a pohádky, piktogramy, návody pro rukodělné výrobky, etnografie indiánských kmenů), ale je zde víc ucelených článků a výrazný mravní patos. Vřelý a šetrný vztah k přírodě, který v Bizoním větru tak postrádám, představuje ve *Wampumu Neskenonu* druhý silný vůdčí motiv.

Co je však v tomto časopise nejsympatičtější, je prostor pro pluralitu názorů a kritický postoj jak k junácké, tak i k wudkrafterské oficiální vládnoucí struktuře a ideologii. Tato humanistická linie časopisu, je blahodárná pro odpočinutí ducha, tísněného ze všech stran diletantskou neomylností a dogmatismem funkcionářů, postižených závratí z náhle získané moci. Byla by velká ztráta, kdyby se tento časopis zpronevěřil tomuto svému úlevu

přinášejícímu poslání nebo zcela zanikl. (Adresa redakce: David Stegbauer, Na valech 14, Praha 6, PSČ 160 00.)

Olomoucký výtvarník, grafik vytříbeného citu pro snivou krásu i pro symbolický náznak ušlechtilých idejí, jehož zná pedagogická veřejnost z ilustrací v Učitelských novinách a čtenáři Bizoního větru i Wampumu Neskenonu také jako autora fejetonů, meditujících o vztahu člověka k přírodě, *Ladislav Rusek*, napsal a vydal nejprve samizdatem, poté v edici Les LLM kouzelnou úvahu *Vigilie s Woowotannou*. Woowotanna bylo lesní jméno Miloše Seiferta, šířitele myšlenek E. T. Setona a zakladatele Wudkrafterského hnutí v Československu. M. Seifert byl autorem základní bible hnutí, plně všestranných podnětů, jakou je kniha Přírodou a životem k systému lidství (Dědictví Komenského, Praha 1920).

Ladislav Rusek vede ve svém útlém dílku s Milošem Seifertem fiktivní rozhovor, klade mu otázky a pro odpovědi vybírá z jeho literárního dědictví v logickém sledu citáty, které považuje za klíčové. Tak toto bdění u ohýnku, jak byly vigilie ve wudkraftu vždy chápány, v pomyslné, ale po myšlenkové stránce faktické společnosti s Milošem Seifertem uvádí čtenáře do duchovních sfér jeho mravních, životospřávných a ekologických úvah, s temným odstíněním dobového sentimentálního patosu Woowotannových let a v konfrontaci s rozvinutou, vyostřenou a nás všechny znepokojující problematikou dneška.

Ruskova vigilie vnuká úctu k zakladatelské osobnosti partnera jeho úvah, kterou si zaslouží, i když se, tak jako za Seifertova života, znovu najdou neuctiví neotesanci, kteří ho nedorostli a proto si ho troufnou znevažovat.

To nejlepší na konec: 12. 11. 1992 byl by se dožil osmdesáti let PhDr. Pavel *Křivský*, významný myslitel a skautský pracovník, charakterizovaný Pavlem Břicháčkem v nekrologu jako vychovatel. Pavel Křivský, odchovanec kláštera želivských premonstrátů, který se po studiích na teologické a filozofické fakultě v Praze a výchovném působení v Želivě s církví rozešel, pracoval v poválečných letech v Ústředním státním archivu a vedle toho sdružoval skautskou roverskou středoškolskou a vysokoškolskou inteligenci k debatám a duchovnímu povznesení v Kruhu. Za tuto činnost byl zatčen, souzen a třináct a půl roku vězněn. Ve vězení pokračoval v duchovní osvětě mezi svými spoluvězni a pomáhal jim fyzicky i mravně přežít. Pracoval pak v Památníku národního písemnictví se zaměřením na studium duchovních dějin a ukončil rozsáhlou monografií o Augustinu Smetanovi. Zemřel náhle, krátce po listopadu, 15. 12. 1989.

Po smrti svého skautského duchovního vůdce sebral *Radovan Žák* významy členů a členek Kruhu z dob, kdy je Pavel Křivský vedl (1984–1991), zaměřené na výchovu mravní, populárně filozoficky vyloženou. Z nich a ze

dvou autentických textů: „Meditace na témata Březinových básní“ a „Mravní a vnitřní život“ pak rekonstruoval s pečlivostí, porozuměním a věcnou pietou duchovní odkaz Pavla Křivského v okouzující publikaci *Ars bene vivendi* (Praha 1992), doprovázené grafickými listy Jindřicha Vydry, dalšího člena Kruhu z těch, kteří se podíleli na zpracování psaných poznámek, vytvořenými v době, kdy byli všichni inspirováni Pavlem.

Publikace je rozdělena do dvou částí: Přednášky a Meditace. Zachovává si tezovitý ráz poznámek. Tento duchovní odkaz Pavla Křivského by se dal nazvat laickou morálkou, avšak zcela odlišnou od racionálního pojetí I. A. Bláhy. Křivského pojetí je vroucné, meditativní, nezřídka přesahující etiku jako praktickou filozofii až k vytržení v mystické vizi. Je to pojetí náboženské, pokud bychom připustili, že může být náboženským emocionální vztah k lidem a veškerenstvu, nikoli k bohu. Neváhá také čerpat ze všech myslitelů, se zvláštní sympatií k Otakaru Březinovi, k Marsiliu Ficinovi (1433–1499) a ke knize Šedá Eminence A. L. Huxleyho (Praha 1948).

Přes všechno vizionářství vzepjaté k nejvyšším mravním ideálům jsou Křivského projekty člověka žijícího dobře, tj. čistě, oduševněle a nesobecky, domyšleny do praktických výchovných důsledků, takže neutkvívají ve stavu beztíže postulátů a zbožných přání. Takže celá smělá konstrukce je dominantně pedagogická a jako taková přes Pavlovy učedníky spatřila v psané formě světlo světa. Praktický výchovný úběžník všech etických úvah autora je zvláště patrný v přednášce Cíle a prostředky (s. 1–45) a v důsledném metodickém postupu meditací podle schematu: Compositio loci (CL), Prvé preludium (I.P), Druhé preludium (II.P), Jádru meditace (M) a vposledku Quid faciendum (QF) — co uděláme.

Toto pěkné dílko mimoděk vnuká dvojí myšlenku: Jak by byl každý z nás šťasten, kdyby měl takové žáky, kteří by uctili jeho památku takto delikátně uspořádaným souborem jeho myšlenek. A vedle toho, jak je tragicky truchlivé, že ty nejryzejší mravní ideály vytrysknou obvykle v depresi pronásledování a zatlačení do podzemí, jako u prvotních křesťanů, kdežto po příchodu svobody jejich ryzost až bolí v konfrontaci s jarmarkem ziskosti, konzumace a hašteření.